

Pravidla pro vedení Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Olomouckého kraje

Článek 1 Úvod

Území Olomouckého kraje je velmi bohaté na projevy tradiční lidové kultury. Její součástí tvoří i nemateriální projevy, jež se staly součástí kulturního dědictví, a je třeba o ně pečovat.

Olomoucký kraj s vědomím nutnosti podpory uchování a dalšího rozvoje těchto hodnot zřizuje „Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury Olomouckého kraje“ (dále jen „Seznam“) jako formu ochrany, podpory a prezentace nemateriálního kulturního dědictví Olomouckého kraje.

Cílem těchto pravidel pro vedení Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Olomouckého kraje (dále jen „Pravidla“) je stanovit proces navrhování, zapisování a vyřazování nemateriálních statků tradiční lidové kultury do (ze) Seznamu, provádění periodické kontrolní dokumentace a způsob označování do Seznamu zapsaných nemateriálních statků jako ohrožených nebo zaniklých.

Článek 2 Vymezení pojmů

1. Nemateriálním statkem (souborem nemateriálních statků) tradiční lidové kultury (dále jen „nemateriální statek“ nebo „statek“) se rozumí zkušenosti, znázornění, vyjádření, znalosti, dovednosti, nástroje, předměty, artefakty a kulturní prostory s nimi související, které společenství, skupiny a v některých případech též jednotlivci považují za součást svého nemateriálního kulturního dědictví. Nemateriální kulturní dědictví, předávané z pokolení na pokolení, je společenstvími a skupinami lidí neustále přetvářeno v závislosti na jejich prostředí, na jejich interakci s přírodou a na jejich historii, je znakem jejich identity a kontinuity, podporuje takto úctu ke kulturní rozmanitosti a lidské tvořivosti. Tímto způsobem vymezené nemateriální kulturní dědictví se projevuje mimo jiné v následujících oblastech:
 - lidová ústní tradice a vyjádření,
 - lidové interpretační umění (též folklor, tj. osobitý hudební, taneční a dramatický projev dané komunity),
 - lidové komunitní zvyklosti, obřady a slavnostní události,
 - lidové vědomosti a zkušenosti týkající se přírody a vesmíru,
 - znalosti a dovednosti spojené s tradiční rukodělnou výrobou.
2. Pro účely těchto Pravidel se bere v úvahu pouze nemateriální kulturní dědictví slučitelné s právními normami týkajícími se lidských práv, včetně práv a povinností vyplývajících z mezinárodně právních instrumentů, jichž je Česká republika smluvní stranou, týkajících se práv duševního vlastnictví a užívání biologických a ekologických zdrojů, jakož i zásad vzájemné úcty mezi společenstvími, skupinami i jednotlivci a trvale udržitelného rozvoje.

3. Nositelem statku se rozumí jednotlivec nebo společenství, které uchovává, přetváří a předává statek dalším generacím a nemá prioritně komerční charakter.

Článek 3

Úloha Olomouckého kraje

1. Rada Olomouckého kraje zřizuje Seznam, schvaluje Pravidla, pověřuje Regionální pracoviště pro tradiční lidovou kulturu při Vlastivědném muzeu v Olomouci (dále jen „Regionální pracoviště“) v součinnosti s věcně příslušným odborem Krajského úřadu Olomouckého kraje vedením Seznamu, a na základě doporučení Pracovní skupiny pro tradiční lidovou kulturu Olomouckého kraje (dále jen „Pracovní skupina“) rozhoduje o zápisu nebo vyřazení doporučeného nemateriálního statku do Seznamu.
2. Členy Pracovní skupiny jmenuje a odvolává věcně odpovědný člen Rady Olomouckého kraje jako svůj poradní orgán pro kvalifikované posuzování návrhů na udělení Titulu. Pracovní skupina je sestavena z odborníků (převážně z řad etnologů a historiků) a má nejméně 7 členů (přičemž obsahuje i zástupce věcně příslušného odboru Krajského úřadu Olomouckého kraje).

Článek 4

Úloha Regionálního pracoviště

1. Rada Olomouckého kraje pověřuje funkcí regionálního odborného pracoviště pro tradiční lidovou kulturu a odborného garanta péče o tradiční lidovou kulturu na území Olomouckého kraje Regionální pracoviště.
2. Regionální pracoviště vede Seznam, vyřizuje agendu spojenou s návrhy a zápisy statků do Seznamu, případně s označením statků za ohrožené či zaniklé, a to v součinnosti s věcně příslušným odborem Krajského úřadu Olomouckého kraje při respektování ustanovení zákona č. 110/2019 Sb., o ochraně osobních údajů. Připravuje návrhy pro projednání Pracovní skupiny, zadává odborné posudky posuzovatelům určeným Pracovní skupinou, posuzuje předložené návrhy z hlediska jejich věcné správnosti. Při předkládání návrhů a dalších podkladů Radě Olomouckého kraje spolupracuje s muzei, které jsou zřizovány Olomouckým krajem, s věcně příslušným odborem Krajského úřadu Olomouckého kraje, a s dalšími odbornými fyzickými a právníckými osobami.

Článek 5

Úloha Pracovní skupiny

Pracovní skupina hodnotí návrhy na zápis do Seznamu a do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR (dále jen „Seznam ČR“). Navrhuje posuzovatele pro zpracování nezávislých posudků. Posuzuje stav statku, vyjadřuje se k navrženým opatřením. Doporučuje Radě Olomouckého kraje zápis nebo vyřazení nemateriálního statku do Seznamu a Seznamu ČR, případně dává doporučení k označení statku za ohrožený nebo za zaniklý.

Článek 6

Úloha posuzovatelů

Posuzovatelé návrhů jsou nezávislí experti, zpravidla etnografové a historici. Na vyžádání zpracovávají písemné posudky, které slouží jako podklad pro jednání Pracovní skupiny. Rozsah a skladbu posudku určuje Pracovní skupina.

Článek 7

Náležitosti návrhu na zápis nemateriálních statků do Seznamu

1. Pro zapsání do Seznamu musí nemateriální statek splňovat tyto podmínky:
 - odpovídá definici nemateriálního statku dle čl. 2 těchto Pravidel,
 - nachází se na území Olomouckého kraje,
 - je dosud živý a má i v současnosti pro své nositele sociální a kulturní funkci,
 - je autentický,
 - společenství nositelů, skupiny, případně jednotlivci považují statek za důležitou součást své identity a kulturního dědictví,
 - statek je prokazatelně předáván dalším generacím,
 - statek je obzvlášť významný, případně ojedinělý z pohledu etnologie, kulturní antropologie a jiných příbuzných věd,
 - společenství nositelů, skupiny, případně jednotlivci byli zapojeni do přípravy návrhu na zápis statku do Seznamu.
2. Návrh na zápis statku do Seznamu musí být vyhotoven dle vzoru návrhového a evidenčního listu uvedeného v příloze 1 těchto Pravidel.

Článek 8

Postup projednávání návrhů na zápis do Seznamu

1. Návrhy na zápis nemateriálního statku mohou podávat fyzické i právnické osoby **do 31. května** daného kalendářního roku (či po dohodě s Regionálním pracovištěm v pozdějším termínu), a to listinnou formou na adresu **Regionálního pracoviště, nám. Republiky 823/5, 779 00 Olomouc** a elektronickou formou na e-mail **tlk@vmo.cz** nebo do datové schránky Vlastivědného muzea v Olomouci. Součástí návrhu musí být vyplněné Přílohy č. 1–3 těchto Pravidel. Zaslané návrhy se nevrací.
2. Regionální pracoviště posoudí obdržené návrhy po formální stránce, v případě nedostatku vyzve navrhovatele k doplnění a poté postoupí návrhy k projednání Pracovní skupině.
3. Regionální pracoviště svolá **do 31. srpna** jednání Pracovní skupiny, kterou seznámí s návrhy. Na základě rozhodnutí Pracovní skupiny navrhnou ve sporných případech její členové jednoho nezávislého posuzovatele pro odborné posouzení každé nominace.
4. Regionální pracoviště svolá **do 31. října** jednání Pracovní skupiny, která vyhodnotí obdržené návrhy, popřípadě přihlédne k odborným posudkům. V případě, že nominovaný statek splňuje všechna kritéria Pravidel, navrhne Pracovní skupina nominaci Radě Olomouckého kraje, která rozhodne o zápisu statku na Seznam, a to nejpozději **do 30. listopadu**. Regionální pracoviště na základě usnesení Rady Olomouckého kraje provede bez zbytečných odkladů zápis statku na Seznam.

a oznámí tuto skutečnost nositeli statku a navrhovateli. Zápis nemateriálního statku na Seznam lze uskutečnit jednou ročně, přičemž nemusí být v daném kalendářním roce zapsán statek žádný.

Článek 9 Zápis do Seznamu ČR

Nemateriální statek zapsaný na krajském Seznamu může být nominován na zápis do Seznamu ČR. Povinnou přílohou nominace je písemné vyjádření Národního ústavu lidové kultury (dále jen „NÚLK“) o výsledku předběžného posouzení nominace a písemný souhlas Rady Olomouckého kraje s předložením nominace. Návrh podávají právnické osoby definované v metodickém pokynu Ministerstva kultury pro vedení Seznamu ČR.

Článek 10 Periodická kontrola dokumentace

Regionální pracoviště provádí každých 5 let od zápisu statku na Seznam u každého nemateriálního statku redokumentaci s cílem zjistit jeho aktuální stav, zda není ohrožený nebo zaniklý. O nových skutečnostech informuje Pracovní skupinu. Zjištění se zaznamenává do návrhového a evidenčního listu uvedeném v Příloze č. 1 těchto Pravidel.

Článek 11 Označení nemateriálního statku zapsaného do Seznamu jako ohrožený

1. Zjistí-li Pracovní skupina na základě vlastního posouzení nebo jí prověřeného oznámení fyzické nebo právnické osoby, že je nemateriální statek zapsaný do Seznamu v ohrožení, doporučí opatření k nápravě zjištěného stavu, případně navrhne označit statek jako ohrožený. Tuto skutečnost zanese Regionální pracoviště do Seznamu. V případě, že se nápravná opatření ukáží jako účinná, Pracovní skupina po odborném posouzení navrhne označení statku za ohrožený zrušit.
2. Za ohrožený se považuje nemateriální statek:
 - jehož nositel nemá žádné pokračovatele,
 - jehož autenticita je ohrožena množstvím cizorodých prvků,
 - jenž ztratil své původní sociální a kulturní funkce či přestal být integrální součástí života svých nositelů a společenství, kteří jej považují za součást své identity.
3. U statku označeného a evidovaného jako ohrožený se provádí periodická kontrola dokumentace jednou za 3 roky.

Článek 12 Označení nemateriálního statku zapsaného do Seznamu za zaniklý

V případě, že nemateriální statek zapsaný do Seznamu je označen jako ohrožený a nápravná opatření se ukážou jako neúčinná a statek přestane prakticky existovat, Pracovní skupina na podnět Regionálního pracoviště doporučí Radě Olomouckého kraje označit statek jako zaniklý. Zároveň lze označit jako zaniklý nemateriální statek, který nebyl veden jako ohrožený, ale kontrolou bylo zjištěno, že zanikl. Po

schválení Radou Olomouckého kraje se tato skutečnost zanesse do Seznamu; statek se ze seznamu nevyřazuje, pouze se označí jako „zaniklý“.

Příloha:

1. Návrhový a evidenční list nemateriálního statku tradiční lidové kultury k zápisu do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Olomouckého kraje (A až F).

Tato pravidla pro vedení Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Olomouckého kraje byla schválena Radou Olomouckého kraje usnesením č. UR/.../2022 ze dne a v plném rozsahu ruší a nahrazují pravidla pro vedení Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Olomouckého kraje, která schválila Rada Olomouckého kraje usnesením č. UR/8/41/2017 ze dne 6. 2. 2017.

Příloha č. 1 – Návrhový a evidenční list nemateriálního statku tradiční lidové kultury k zápisu do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Olomouckého kraje

A. Předkladatel návrhu
Název instituce: Adresa: Jméno kontaktní osoby: Telefon: E-mail:
B. Identifikace navrhovaného statku
1. Název statku navrhovaného do seznamu (maximálně 200 znaků)
2. Zařazení statku do oblasti tradiční lidové kultury
<i>a) Do jaké oblasti tradiční lidové kultury statek náleží (podrobnější klasifikace viz poznámka pod čarou ¹)? Uveďte všechny oblasti, do kterých navrhovaný statek patří:</i>
☐ Slovesný folklor ☐ Hudební folklor ☐ Taneční folklor ☐ Lidová religiozita ve vazbě na církevní rok ☐ Lidová religiozita bez vazby na církevní rok ☐ Lidová religiozita v souvislosti s projevy materiální kultury ☐ Kalendářní obyčeje a obřady ☐ Obyčeje a obřady rodinného cyklu ☐ Obyčeje, obřady, slavnosti sociálních a socioprofesionálních skupin ☐ Tradiční technika rukodělné výroby, tradiční technologický postup ☐ Tradiční lidové vědomosti a zkušenosti týkající se přírody a vesmíru ☐ Jiné:
<i>b) Definujte statek z hlediska této kategorizace (maximálně 500 slov)</i>

¹<http://www.lidovakultura.cz/wp-content/uploads/2017/11/Lidov%C3%A1-kultura-nemateri%C3%A1ln%C3%AD-nehmotn%C3%A1.pdf> nebo také publikace BLAHŮŠEK, Jan. Identifikace a dokumentace jevů tradiční lidové kultury v České republice. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2006.

3. Stručný popis současné podoby statku.

Popište statek tak, aby si jej dokázal představit i člověk, který se s ním nikdy nesetkal. Zaměřte se na jeho současnou podobu a funkci, užití technologie, materiály apod. Maximálně 500 slov.

4. Časové zařazení statku.

Stručně popište historický vývoj statku a jeho proměny v čase až do současné podoby. Maximálně 250 slov.

5. Periodicita projevu statku.

Některé statky se vyskytují nebo jsou praktikovány celoročně (např. tradiční rukodělná výroba), zatímco jiné se objevují jen v určitém období nebo termínu, případně jednou za několik let (obřady, slavnosti apod.). Uveďte, jak často a v jakém období/termínu se statek praktikuje. Maximálně 250 slov.

6. Zeměpisná lokalizace výskytu statku.

Charakterizujte konkrétně území, na kterém se statek vyskytuje (např. obec, okres, kraj, etnografická oblast apod.). Maximálně 250 slov.

7. Nositelé statku.

Kdo jsou nositelé statku? Pokud existují zvláštní kategorie nositelů, jaké mají úlohy? (Například u tradiční rukodělné výroby, která má více fází, to mohou být různé profese, jež se podílejí na výsledném produktu, a také uživatelé těchto produktů; u tradičních koledních obchůzek se může jednat např. o zhotovitele masek, samotné obchůzkaře, jejich rodiny, které připravují zázemí, obyvatele obce, k nimž obchůzka zavítá apod.). Maximálně 500 slov.

7. a Zástupci společenství nositelů nebo jejich sdružení.

Uveďte kontakty na zástupce nositelů statku nebo na jejich sdružení, spolky, cechy, výbory či jiné nevládní organizace. Můžete zde uvést více kontaktů.

Jméno/Název organizace: Jméno kontaktní osoby a její funkce: Adresa: Telefon: E-mail: Jiné důležité informace (nepovinné):
C. Opatření pro uchování, ochranu a propagaci statku
1. Objektivní faktory ohrožující existenci a životaschopnost statku, pokud existují.
<i>Co nejkonkrétněji popište faktory, které mohou mít negativní vliv na současnou podobu, životaschopnost a mezigenerační předávání statku. Maximálně 500 slov.</i>
2. Realizovaná a existující záchovná opatření.
<i>Jaká záchovná opatření byla dosud realizována <u>na úrovni nositelů, nevládních organizací, místní a krajské samosprávy, státní správy a odborných institucí</u>? (Např. opatření, která napomohla aktivnímu předávání a posílení životaschopnosti statku, či byla zaměřena na jeho identifikaci, dokumentaci, výzkum, podporu, ochranu, zachování, propagaci a vzdělávání, případně revitalizaci) Maximálně 500 slov.</i>
3. Návrh záchovných opatření na eliminaci ohrožení, degradace či zániku statku, pokud taková rizika existují.
<i>Záchovná opatření by měla v první řadě reagovat na rizika identifikovaná v bodě C.1, lze však uvést také další opatření, která posílí životaschopnost a předávání statku, vzdělávání a jeho vhodnou propagaci, a to i v případě, že ohrožující faktory neexistují. U jednotlivých opatření uveďte jejich stručný popis, dobu plánované realizace, kdo za ně bude odpovídat, případně zdroj financování, a to s ohledem na udržitelný rozvoj statku. Uvádějte konkrétní závazky, nikoliv neurčité proklamace či úvahy. Informace o realizaci navržených opatření budou předmětem periodické zprávy o stavu statku. Maximálně 1000 slov.</i>

3.a Kompetentní subjekty odpovědné za realizaci zachovných opatření.
<i>Uvedte kontakty na instituce, organizace či jednotlivce, kteří budou odpovídat za realizaci zachovných opatření.</i>
Jméno/Název organizace: Jméno kontaktní osoby: Adresa: Telefon: E-mail: Jiné důležité informace (nepovinné):
4. Zapojení nositelů statku do zachovných opatření.
<i>Podíl nositelů statku na jeho uchování a předávání dalším generacím je naprosto klíčový. Zachovná opatření by proto měla vycházet z jejich potřeb a plně je respektovat. Jak byli nositelé statku zapojeni do plánování záchranných opatření a jakým způsobem se budou podílet na jejich realizaci? Uvedte co nejkonkrétnější informace.</i>
D. Zdůvodnění kandidatury
<i>Aby mohl být statek zapsán do Seznamu, musí splňovat definici nemateriálního kulturního dědictví dle bodu 2 Metodického pokynu, a to na základě odpovědí na všechny následující otázky. Maximálně 1200 slov.</i>
1. Jaké sociální (společenské) funkce statek v současnosti plní a jaký(é) kulturní význam(y) má pro své nositele?
2. Jak statek splňuje definici nemateriálního kulturního dědictví dle čl. 2 Pravidel?
3. Je statek živou a integrální součástí života svých nositelů a společnosti, je navázán na jejich přirozené prostředí?
4. Považují společnost nositelů, skupiny, případně jednotlivci statek za důležitou součást své identity a kulturního dědictví? Jakým způsobem se to projevuje?

5. Jakým způsobem se statek předává? (Např. v rámci rodiny, mezigeneračně, uvnitř věkové nebo socio-profesní skupiny apod.)

6. Z jakého důvodu je statek obzvláště významný, případně ojedinělý, z pohledu etnologie, sociálně-kulturní antropologie a jiných příbuzných oborů? Proč by měl být statek do seznamu zapsán?

7. Jakým způsobem byli společenství nositelů, skupiny, případně jednotlivci zapojeni do přípravy návrhu na zápis statku do Seznamu? (Můžete uvést termíny jednání či schůzek s nositeli, kdo se jich účastnil, jak probíhaly, zda nositelé vyvíjeli samostatnou iniciativu v souvislosti s návrhem ...)

Vložit text.

E. Souhlas nositelů se zápisem statku do Seznamu.

1. Svobodný, předem daný a informovaný souhlas nositelů statku s jeho zápisem do seznamu.

Podmínkou zápisu je svobodný, předem daný a informovaný souhlas nositelů statku s jeho zápisem do Seznamu. Tento souhlas bude připojen k návrhu jako Příloha č. 1. Zde identifikujte skupiny nebo osoby, které souhlas poskytly. Kdo jsou a jaké jsou jejich funkce ve vztahu k navrženému statku? Z jakého důvodu byli vybráni, aby reprezentovali společenství nositelů? Nositelé či jejich skupiny, kteří poskytnou souhlas, musejí odpovídat nositelům/skupinám, kteří byli identifikováni v bodě A.7. Jsou vítány různorodé a individuální projevy souhlasu nositelů, a to v neomezeném množství. Poskytnutý souhlas by měl odrážet strukturu a různorodost společenství nositelů. Maximálně 250 slov.

F. Přílohy

Příloha č. 1 – svobodný, předem daný a informovaný souhlas nositelů statku s jeho zápisem do seznamu. Souhlas s pořizováním periodické dokumentace a jejím využitím pro potřeby Regionálního pracoviště. Souhlas může mít formu prohlášení nebo také videonahrávek.

Příloha č. 2 – deset reprezentativních fotografií v tiskové kvalitě minimálně 300 dpi, včetně prohlášení o vlastnictví licence a udělení souhlasu se zveřejněním. V případě zápisu budou fotografie použity Regionálním pracovištěm pro účely veřejné prezentace statku.

Příloha č. 3 – dokumentace statku: podrobný popis, audiovizuální dokumentace apod. včetně udělení souhlasu se zveřejněním takovýchto textových nebo audiovizuálních materiálů a prohlášení o vlastnictví licence.
--

Příloha č. 4 – mapa, do níž je zakresleno místo či oblast, kde se statek vyskytuje.
--

F. Přílohy návrhového a evidenčního listu

Příloha č. 1

Svobodný, předem daný a informovaný souhlas nositelů statku s jeho zápisem do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Olomouckého kraje. Souhlas s pořizováním periodické dokumentace a jejím využitím pro potřeby Regionálního pracoviště.

Souhlasím se zápisem statku do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Olomouckého kraje. Souhlasím s pořizováním periodické dokumentace a s využitím získaných materiálů pro potřeby Regionálního pracoviště pro tradiční lidovou kulturu při Vlastivědném muzeu v Olomouci.

Dne

Podpis nositele či zástupce nositelů statku

Příloha č. 2 a 3

Prohlášení o vlastnictví licence k použitým fotografiím, textovému a audiovizuálnímu materiálu a udělení souhlasu s jejich užitím pro potřeby nominace a Regionálního pracoviště

Prohlašuji, že jsem vlastníkem licence k fotografiím, textovému a audiovizuálnímu materiálu tvořícímu součást nominace na Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury Olomouckého kraje a souhlasím s jejich užitím v této nominaci a v případě zápisu s jejich využíváním pro potřeby Regionálního pracoviště pro tradiční lidovou kulturu při Vlastivědném muzeu v Olomouci.

Dne

Podpis nositele či zástupce nositelů statku